

Съфинансирано от
Европейския съюз

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

2025

Визия, стратегия и план за действие на
ОП „ЗООЛОГИЧЕСКА ГРАДИНА – СОФИЯ“
за периода 2025 – 2035 г.

Д & Д КОНСУЛТИНГ ООД

1/1/2025

Съфинансирано от
Европейския съюз

ВИЗИЯ, СТРАТЕГИЯ И ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ
НА ОП „ЗООЛОГИЧЕСКА ГРАДИНА - СОФИЯ“
(Период 2025 – 2035 г.)

I. Визия и стратегия за развитие

В рамките на плана за развитие се очертават визията и целите за бъдещо развитие на ОП „Зоологическа градина - София“ за периода 2025 – 2035 г. Той се основава на подробен анализ на текущото състояние, административния капацитет, инфраструктурата, консервационните дейности и възможностите за развитие, като интегрира целите и мерките, заложи в Плана за развитие, Плана за консервационни дейности, анализа на възможностите за развитие.

В рамките на плана за развитие се цели да гарантира, че Зоологическата градина ще продължи да бъде водеща институция, играеща ключова роля в опазването на дивата природа, екологичното образование, научните изследвания и предоставянето на пълноценен културен отдих. ОП „Зоологическа градина - София“ се ангажира да предоставя съвременна, етична и научно обоснована грижа за животните в среда, максимално доближена до естествената, като същевременно изгражда устойчива връзка между човека и природата чрез образование, иновации и активно обществено участие.

1. Визия

ОП „Зоологическа градина - София“ е водеща институция в България и на Балканския полуостров в областта на опазването на биологичното разнообразие природозащитното образование и научните изследвания. Тя предоставя среда, максимално близка до естествената за животните, съгласно най-високите европейски и световни стандарти, и активно ангажира обществото в усилията за защита на природата, утвърждавайки се като модерен, устойчив и екологично отговорен център.

2. Стратегическа цел

Осигуряване на устойчиво развитие и цялостна модернизация на ОП „Зоологическа градина – София“ и утвърждаването ѝ като съвременен център за опазване на животински видове и модел за интегрирана природозащитна институция. Това включва съчетаване на отглеждане на застрашени видове при оптимални условия, участие в международни размножителни програми (EEP/ESB), провеждане на научни изследвания с консервационна полза, развитие на иновативно неформално образование и активно социално ангажиране. Целта ще бъде постигната чрез ефективно управление, институционално укрепване, международно сътрудничество (особено в рамките на EAZA), финансова устойчивост (включително чрез диверсификация на приходите и търговски дейности) и прилагане на екологични практики в съответствие с европейските и световни стандарти и националните стратегии за опазване на биоразнообразието.

Съфинансирано от
Европейския съюз

3. Специфични цели

1. **Устойчиво институционално развитие и международна интеграция:** Укрепване на административния капацитет чрез реорганизация и оптимизация на структурата; поддържане и надграждане на стандартите за пълноправно членство в EAZA; разширяване на международното сътрудничество и партньорства.
2. **Модернизация на инфраструктурата и осигуряване на оптимално благосъстояние на животните:** Подобряване и реконструкция на хабитатите и експозициите съгласно най-добрите европейски и световни стандарти (EAZA) и Генералния план; изграждане на нова и рехабилитация на съществуваща инфраструктура (вкл. ветеринарна клиника, карантинни помещения, комуникации, алеи); осигуряване на оптимални условия за хранене, отглеждане и ветеринарномедицински грижи.
3. **Засилване на консервационната, научна и образователна роля:** Изпълнение на задълженията по смисъла на ДИРЕКТИВА 1999/22/ЕО и Съвета от 29 март 1999 год. относно държането на диви животни в зоологически градини. Активно участие в национални и международни консервационни програми (ex-situ и in-situ), ЕЕР/ЕСВ програми; размножаване и реинтродукция на приоритетни видове; развитие на научния капацитет (изследователски център/лаборатория, генетична банка); провеждане на научни изследвания; разработване и прилагане на иновативни образователни програми и кампании за всички възрасти; използване на съвременни технологии за комуникация и образование.
4. **Подобряване на преживяването за посетителите и повишаване на обществената ангажираност:** Развитие на инфраструктурата за посетители (алеи, зони за отдих, детски площадки, табели); внедряване на дигитални технологии (уебсайт, мобилно приложение, интерактивни експозиции); осигуряване на достъпност; създаване на нови атракции (тематични зони, контактна зона); организиране на атрактивни събития и програми.
5. **Постигане на икономическа устойчивост:** Диверсификация на източниците на финансиране; генериране на допълнителни приходи чрез развитие на търговски дейности и предоставяне на различни по вид и обхват възмездни услуги оптимизиране на разходите; привличане на спонсори и дарители; разработване и управление на проекти с външно финансиране (ЕС, национални, общински).
6. **Насърчаване на екологични практики и устойчивост:** Внедряване на мерки за енергийна ефективност (вкл. ВЕИ), пестене на вода, управление на отпадъците (компостиране, рециклиране); използване на екологични материали; развитие на зелена инфраструктура в рамките на зоопарка.

II. Мерки по приоритетите за развитие на Зоологическата градина в краткосрочен и дългосрочен план

1. Приоритети и мерки (2025 – 2035 г.)

Приоритети	Мерки (Краткосрочни: 2025 – 2030 г.)	Мерки (Дългосрочни: 2030 – 2035 г.)	Очаквани резултати
1. Институционално развитие и международна интеграция	- Поддържане и надграждане на стандартите за пълноправно членство в EAZA. - Въвеждане на препоръчаната реорганизация на структурата и оптимизиране на работните процеси. - Обучение на персонала по международни стандарти (EAZA) за грижа за животните, консервация, образование и безопасност. - Развитие на партньорства с други зоопаркове, научни и природозащитни организации. - Адаптиране на Длъжностните характеристики съгласно НКПД и нуждите.	- Задълбочаване на международното сътрудничество и участие в съвместни проекти. - Утвърждаване на водеща регионална роля в консервацията и образованието. - Интегриране на стандартите на EAZA във всички аспекти на дейността.	- Запазено и утвърдено пълноправно членство в EAZA. - Ефективна, ефикасна и оптимизирана организационна структура. - Висококвалифициран персонал, работещ по международни стандарти. - Разширени мрежи за сътрудничество. - Утвърден имидж на модерен европейски зоопарк.
2. Модернизация на инфраструктурата и	- Реконструкция на основна инфраструктура (топлопреносна мрежа, ВиК, ел. инсталации, алеи, пътища).	- Завършване на реконструкцията на експозиции по биогеографски принцип (Африка, Южна Америка,	- Модернизирани експозиции и зони,

Съфинансирано от
Европейския съюз

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Приоритети	Мерки (Краткосрочни: 2025 – 2030 г.)	Мерки (Дългосрочни: 2030 – 2035 г.)	Очаквани резултати
благосъстояние на животните	- Рехабилитация на Ветеринарна клиника и Карантинна сграда. - Изграждане на сграда с вътрешни и външни обори за смесена композиция на жирафи, зебри, носорози и антилопи (Жирафарник ...) - Изграждане на волиера за Брадат лешояд и разширение на загражденията за Рис. - Реконструкция на част от Голямото езеро за водоплаващи и газещи птици - Поетапно обновяване на заграждения съгласно Генералния план и стандартите на EAZA. - Подобряване на условията за хранене и ветеринарни грижи. - Въвеждане на енергоспестяващи технологии (довършване на ВЕИ, LED осветление – текущо изпълнение на проекта).	- Северна Америка, Австралия, Европа и Азия, Полярна зона). - Изграждане на нови тематични зони и хабитати (проходна джунгла, зона горски птици, контактна зона). - Цялостно реновиране на алейната мрежа, зони за отдых, детски площадки и информационни табели. - Изграждане на система за компостиране.	- отговарящи на EAZA стандарти. - Оптимални условия за живот, размножаване и благосъстояние на животните. - Подобрена инфраструктура за посетители и персонал. - Повишена енергийна ефективност и екологична устойчивост. - Функциониращ спасителен център за водоплаващи птици. - Разширяване на обхвата на видовете, обект на спасителна дейност
3. Развитие на научните изследвания и консервацията	- Създаване на отдел „Екологичен научно-образователен център“ - Довършване на изследователска лаборатория към Екологичния научно-изследователски център - за	- Надстрояване на съществуваща сграда на „Екологичен научно-образователен център“	- Активно участие в ЕЕР/ESB и консервационни програми.

СТОЛИЧЕН ОБЩИНСКИ СЪВЕТ
Приложение № 7 към Решение № 385 по Протокол № 39/29.05.2025 г.
д.5 от вс.л.12

Съфинансирано от
Европейския съюз

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Приоритети	Мерки (Краткосрочни: 2025 – 2030 г.)	Мерки (Дългосрочни: 2030 – 2035 г.)	Очаквани резултати
	реализиране на научни проекти, свързани с дребни бозайници - Участие в ЕЕР/ESB програми. - Развитие на ex-situ програми за размножаване на приоритетни местни видове (лешояди, рис, лалугер, костенурки и други). - Продължаване/разширяване на in-situ дейности (реинтродукция на ветрушки, подкрепа за проекти за лешояди и други консервационно значими видове). - Укрепване на капацитета на Спасителния център. - Инициране на сътрудничество с научни институти (БАН, СУ) за съвместни изследвания. - Събиране и анализ на данни за видовете в зоопарка (дневници на гледачите). - Участие в международна научна дейност	- Разработване на генетична банка и лаборатория за опазване на генетични ресурси. - Развитие на размножителните програми за глобално застрашени видове. - Задълбочаване на научните изследвания (етология, генетика, ветеринарна медицина). - Участие в международна научна дейност	- Успешно размножаване на приоритетни видове. - Реален принос към in-situ консервацията. - Функциониращ модерен Спасителен център. - Развита научна дейност и инфраструктура. - Генерирани научни данни и публикации. - Задълбочени познания за отглежданите видове.
4. Икономическа устойчивост	- Анализ и разработване на различни по вид и обхват възмездни услуги и механизъм за управление на предоставяне на търговските дейности.	- Пълно функциониране на механизъм и разширяване на стопанските дейности (магазини, заведения, кетъринг).	- Увеличен дял на собствените приходи и намалена зависимост от бюджета.

Съфинансирано от
Европейския съюз

ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

Приоритети	Мерки (Краткосрочни: 2025 – 2030 г.)	Мерки (Дългосрочни: 2030 – 2035 г.)	Очаквани резултати
	-Стартиране на процедура за изменение и допълнение на Наредба за определяне и администриране на местни такси и цени на услуги, предоставяни от Столична община, Приложение № 25 „Услуги, предоставени от Зоологическа градина - София“. - Развитие на дарителски програми, в т. ч. "Осинови животно" и привличане на корпоративни спонсори и дарители. - Разработване на стратегия за маркетинг и продажба на сувенири, брандирани артикули и био-продукти (компост). - Организиране на първи платени събития, образователни програми и тематични турове. - Кандидатстване по проекти с външно финансиране (ПОС, LIFE, др.).	- Изграждане на нови атракции с потенциал за генериране на приходи - Развитие на публично-частни партньорства за конкретни проекти/зони. - Диверсификация на платените услуги - Устойчиво управление на приходите и реинвестиране.	- Разнообразни източници на финансиране. - Развити и ефективно управлявани търговски дейности. - Успешно привлечени дарения и спонсорства. - Реализирани проекти с външно финансиране.
5. Образование и повишаване на общественото съзнание	- Създаване на нови интерактивни образователни програми и експозиции (вкл. за тигри, гигантски животни, НАТУРА 2000). - Модернизиране и развитие на Екологичния научно-образователен център.	- Създаване на център за екологично образование за провеждане на семинари и обучения (при възможност).	- Повишена екологична култура и ангажираност на обществото. - Разнообразни и ефективни образователни програми и ресурси.

СТОЛИЧЕН ОБЩИНСКИ СЪВЕТ
Приложение № 7 към Решение № 385 по Протокол № 39/29.05.2025 г.
д.7 от вс.л.12

Съфинансирано от
Европейския съюз

Приоритети	Мерки (Краткосрочни: 2025 – 2030 г.)	Мерки (Дългосрочни: 2030 – 2035 г.)	Очаквани резултати
	- Разработване на нови онлайн ресурси. - Провеждане на обучения и семинари за различни целеви групи (ученици, студенти, учители). - Организиране на природозащитни кампании и отбелязване на международни дни (Носорог, Птици, Лешояди и др.). - Развитие на образователната програма "Зооклуб Ной" и "Лятно зооучилище". - Създаване на специализирани печатни и дигитални образователни материали. - Развитие на доброволческите програми.	- Внедряване на интегрирана информационна система и CRM за посетители/дарители. - Разширяване на дигиталния маркетинг и присъствието в социалните мрежи. - Създаване и развитие на "Контактна зона". - Използване на изкуство за образователни цели ("Образование чрез изкуство"). - Разработване на екологичен календар и тематични събития.	- Модерна и достъпна онлайн комуникация. - Активно участие на доброволци. - Позитивна промяна в нагласите към опазване на природата. - Подобен имидж и разпознаваемост на зоопарка.

**Съфинансирано от
Европейския съюз**

2. Източници на финансиране

Финансирането на дейностите по стратегията ще се осигурява чрез комбинация от източници:

- 1. Общински бюджет:** Основна издръжка и целеви инвестиции от Столична община.
- 2. Национален бюджет:** Възможности за целево финансиране по национални програми.
- 3. Собствени приходи:**
 - Продажба на билети и абонаментни карти.
 - Приходи от платени образователни програми, събития, тематични турове и услуги (напр. "Лятно зооучилище", турове за групи, рождени дни, фотосесии).
 - Приходи от продажба на сувенири, рекламни материали, тематични издания, био-продукти (компост).
- 4. Приходи от стопански дейности:**
 - Отдаване под наем на търговски площи.
 - Оперирание на магазини за сувенири и специализирани стоки.
 - Предоставяне на услуги (заведения за хранене, кетъринг).
- 5. Външно финансиране:**
 - Програми на Европейския съюз: Програма "Околна среда" 2021-2027 (Приоритет 3 "Биологично разнообразие"), Програма LIFE, Транснационални програми и/или други програми, финансирани със средства от Европейските фондове при споделено управление
 - Национални фондове: ПУДООС.
 - Фондове на EAZA/EEP.
 - Дарителски кампании: за подпомагане на конкретни консервационни дейности/проекти, за определена/конкретна кауза (напр.: за осигуряване на средства за транспорт на различни видове животни, включени в EEP програми), за поощряване на „осиновяването“ на животни и др.
 - Спонсорства.

III. Заключение

Настоящият актуализиран стратегически документ предоставя цялостна рамка за развитието на ОП „Зоологическа градина - София“ през следващото десетилетие. Успешното изпълнение на заложените цели и мерки ще утвърди Зоопарка като модерен европейски център за консервация, образование и наука, допринасящ значимо за опазването на биологичното разнообразие и повишаването на екологичната култура на обществото. Реализацията на стратегията изисква координирани усилия, адекватно финансиране и ангажираност от страна на ръководството, персонала, Столична община, партньори и обществеността.

Съфинансирано от
Европейския съюз

IV. Механизъм за приоритизиране на мерки (2025-2035 г.)

1. Цел:

Да се подредят по приоритет мерките и инвестиционните намерения, заложи в стратегическите документи на ОП „Зоологическа градина - София“, като се даде предимство на тези, които най-ефективно допринасят за постигане на финансова устойчивост и независимост, при спазване на основните мисии на зоопарка (консервация, образование, хуманно отношение) и изискванията за членство в EAZA.

2. Основни принципи:

- Стратегическо съответствие:** Мерките трябва да са в съответствие с общата визия и стратегическите цели, като приоритет има осъществяването на консервационна дейност.
- Финансова устойчивост:** Приоритет се дава на развитието на нови по вид и обхват услуги, предоставяни по стопански начин, търговска дейност, диверсифициране на финансирането и оптимизиране на разходите.
- Задължителни изисквания:** Мерките, необходими за поддържане на лиценза и членството в EAZA, както и за осигуряване на базово благосъстояние на животните и безопасност, са с висок приоритет.
- Интегриран подход:** Отчита се взаимната обвързаност на мерките (напр. инфраструктура -> нови експозиции -> приходи).
- Реализъм и поетапност:** Приоритизацията отчита наличните ресурси, времевата рамка и необходимостта от поетапно изпълнение.

3. Критерии за приоритизиране:

За всяка мярка/проект се извършва оценка по следните критерии, като се използва точкова система (напр. от 1 до 5, където 5 е най-висок принос/съответствие) и се прилагат тегла, отразяващи важността на критерия за постигане на финансова независимост и основните функции:

Критерий	Описание/Въпроси за оценка	Тегло (%)
1. Регулаторно и стратегическо съответствие и консервационна стойност	Допринася ли мярката за постигане на регулаторни изисквания и стратегически приоритети? Има ли мярката директен принос към опазването на видове? Подпомага ли благосъстоянието на животните и/или има ли отношение към дейността като спасителен център?	25%
2. Задължителни изисквания (EAZA / Лиценз / Безопасност /Благосъстояние)	Необходима ли е мярката за поддържане на EAZA членство/лиценз? Свързана ли е с критична безопасност или базово благосъстояние на животните?	20%
3. Научна дейност	Има ли мярката директен принос към опазването на видове (ex-situ/in-situ)? Засилва ли образователната роля? Има ли научен потенциал?	20%

Съфинансирано от
Европейския съюз

4. Образователна стойност	Засилва ли образователната роля?	20%
5. Потенциал за генериране на приходи. Принос към финансова устойчивост	Генерира ли мярката директни приходи (билети, продажби, услуги)? Колко значителен е очакваният приход? Има ли потенциал за привличане на посетители/ потребители? Оптимизира ли разходи? Позволява ли реинвестиране? Създава ли условия за привличане на външно финансиране (проекти, дарения)?	10%
6. Техническа осъществимост и зависимости	Зависи ли мярката от изпълнението на други мерки (напр. инфраструктура)? Каква е сложността на изпълнение? Налични ли са необходимите ресурси/капацитет?	5%
7. Инвестиционни разходи и възвръщаемост (качествена)*	Какви са прогнозните разходи? Каква е очакваната възвръщаемост (финансова или нефинансова – имидж, удовлетвореност, консервационен принос) в краткосрочен и дългосрочен план?	5%
ОБЩО		100%

Забележка: Следва да се има предвид, че реализацията на консервационна, научна и образователна дейност в зоопаркове е специфичен процес, който не непременно предполага положителни финансови резултати.

3. Процес на приоритизиране:

- Създаване на списък с мерки:** Изготвя се пълен списък на всички конкретни мерки, проекти и дейности, идентифицирани в Плана за развитие, Плана за консервационни дейности, Плана за действие и .
- Оценка по критерии:** Работна група (включваща ръководството на ОП, представители на ресорните звена в СО, експерти) оценява всяка мярка по всеки от 8-те критерия, използвайки скалата 1-5.
- Изчисляване на общ приоритетен рейтинг:** За всяка мярка се изчислява общ рейтинг чрез сумиране на (Оценка по критерий * Тегло на критерия).
- Класиране:** Мерките се класират по низходящ ред според общия им приоритетен рейтинг.
- Отчитане на зависимости и задължителни изисквания:**
 - Мерки, идентифицирани като критични за регулаторно и стратегическо съответствие и консервационна стойност, както и лиценз/EAZA/безопасност, автоматично получават висок приоритет, независимо от общия рейтинг, и трябва да бъдат изпълнени своевременно.
 - Мерки, които са предпоставка за други, трябва да бъдат изпълнени преди зависимите от тях мерки (напр., ремонт на базова инфраструктура преди изграждане на нови зони).
- Формиране на краткосрочни и дългосрочни планове:** Въз основа на класирането и отчитането на зависимостите, мерките се разпределят в краткосрочен (2025-2030 г.) и дългосрочен (2030-2035 г.) план за действие, като се съобразяват с прогнозните бюджети и възможности за финансиране.

Съфинансирано от
Европейския съюз

7. **Редовен преглед и актуализация:** Механизмът и класирането се преглеждат и актуализират периодично (напр. годишно или при промяна на стратегическите приоритети/финансирането), за да се гарантира тяхната релевантност.

Този механизъм позволява гъвкаво, но обосновано вземане на решения за разпределение на ресурсите, като се гарантира, че инвестициите са насочени приоритетно към постигане на консервационните цели и дългосрочна устойчивост и финансова независимост, без да се компрометират основните функции и стандарти на ОП "Зоологическа градина - София".

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/ЦВЕТОМИР ПЕТРОВ/

